

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสื่อสารผ่าน เว็บ 2.0 เพื่อส่งเสริมทุนสร้างสรรค์ใน <http://www.exteen.com> และ <http://www.bloggang.com>” เป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการใช้วิธีวิทยาแบบกรณีศึกษา (Case study) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอนดังนี้

1. วิธีการศึกษาวิจัย
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเลือกหน่วยในการวิเคราะห์
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. วิธีการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ จะมีรูปแบบการศึกษาโดยใช้วิธีการวิจัย กรณีศึกษา (Case study) กึ่งชาติพรรณวรรณา (Ethnography) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เพื่อให้ได้คำตอบของคำถามวิจัยว่ามีการสื่อสารผ่านเว็บ 2.0 เพื่อส่งเสริมทุนสร้างสรรค์อย่างไร มีปัจจัยของการสื่อสารด้านใดที่ทำให้เกิดการต่อยอดทางด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ รวมถึงมีการตระหนักถึงการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาและทราบแนวทางป้องกันหรือไม่ อย่างไร

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้ประกอบการทางความคิดสร้างสรรค์ชาวไทยที่แสดงออกถึงงานทางความคิดสร้างสรรค์ผ่านทางเว็บ 2.0 ประเภทบล็อกทั้ง 2 เว็บไซต์ ซึ่งได้แก่ <http://www.exteen.com> และ <http://www.Bloggang.com> โดยผู้วิจัยจะเลือกศึกษาอย่างเฉพาะเจาะจงกับผู้ประกอบการทางความคิดสร้างสรรค์ที่สื่อสารผ่านบล็อกของ <http://www.exteen.com> และ <http://www.Bloggang.com> จำนวน 6 คน (เว็บไซต์ละ 3 คน) ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่ากรณีศึกษาทั้ง 6 ตัวอย่างนี้ จะสามารถเป็นตัวแทนในการสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมการใช้เว็บ 2.0 เพื่อส่งเสริมทุนสร้างสรรค์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. เลือกประเภทของทุนสร้างสรรค์

เนื่องจากการจัดกลุ่มของทุนสร้างสรรค์นั้นมีจำนวนมาก ดังที่ได้จำแนกประเภทไปแล้วในหัวข้อ **เศรษฐกิจสร้างสรรค์** ผู้วิจัยไม่สามารถเลือกศึกษาได้ทั้งหมดในการวิจัยครั้งเดียว จึงเลือกเก็บข้อมูลเฉพาะงานสร้างสรรค์ประเภทสื่อใหม่และงานการสร้างสรรค์และออกแบบเท่านั้น

2. เลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบการทางความคิดสร้างสรรค์ ที่ให้บริการบล็อก จากเว็บไซต์ <http://www.exteen.com> และ <http://www.bloggang.com> ซึ่งจากการจัดอันดับเว็บไซต์ในประเทศไทยของ ศูนย์วิจัยนวัตกรรมอินเทอร์เน็ตไทย หรือ Truehits ผ่านทาง <http://truehits.net/> ในเดือนพฤศจิกายน 2552 ที่ผ่านมานั้น <http://www.exteen.com> เป็นเว็บไซต์ที่ได้รับความนิยมอันดับ 4 และเป็นเว็บไซต์ประเภท บล็อก ที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับที่ 1 ส่วน <http://www.Bloggang.com> เป็นเว็บไซต์ที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับที่ 15 ซึ่งถือว่าเป็นอันดับที่ 2 ของเว็บไซต์ประเภท บล็อก

จากที่กล่าวไปแล้วข้างต้นว่ากลุ่มประชากรที่เป็นผู้ประกอบการทางความคิดสร้างสรรค์ที่ใช้ บล็อก ของเว็บไซต์ 2 เว็บไซต์กล่าวที่จำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถศึกษาได้ทั้งหมด ผู้วิจัยจึงใช้เกณฑ์การคัดเลือกเฉพาะเจาะจง เพื่อศึกษาแบบกรณีศึกษา (Case study) ในรูปแบบกึ่งชาติพรรณวรรณา (Ethnography) โดยคัดเลือกกรณีศึกษาเว็บไซต์ละ 3 คน เพื่อศึกษาแบบมีส่วนร่วม และ สัมภาษณ์เชิงลึก

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจะแบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนของผู้ให้บริการบล็อก ที่ใช้เป็นพื้นที่ในการแสดงออกของทุนสร้างสรรค์ กับส่วนของผู้ใช้บริการบล็อกเพื่อแสดงทุนสร้างสรรค์

สำหรับการเก็บข้อมูลของผู้ให้บริการบล็อก ที่ใช้เป็นพื้นที่ในการแสดงออกของทุนสร้างสรรค์นั้น ผู้วิจัยจะศึกษา <http://www.exteen.com> และ <http://www.bloggang.com> ในเรื่องของความเป็นมาของเว็บไซต์ คุณลักษณะทางเทคโนโลยีที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้ใช้ รวมถึงประโยชน์ในแง่ของการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสังเกตจากเว็บไซต์ดังกล่าว และ สัมภาษณ์ผู้ดูแลระบบของเว็บไซต์ (Web master) เพื่อให้ได้ข้อมูลดังกล่าว

ส่วนการเก็บข้อมูลของผู้ใช้บริการบล็อกเพื่อแสดงทุนสร้างสรรค์นั้น ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งก่อนที่จะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจะมีการสังเกตว่าผู้ให้ข้อมูลมี

คุณสมบัติครบถ้วนตามที่ต้องการหรือไม่ โดยผู้วิจัยจะขอความร่วมมือโดยตรงจากผู้ให้ข้อมูล และขอนัดสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกเป็นรายบุคคลต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้นั้นมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาแบบพรรณนาวิเคราะห์ และนำมาสังเคราะห์เพื่อให้ได้ผลของงานวิจัยต่อไป

จากการเก็บข้อมูลแบบกรณีศึกษา¹นี้ซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงการใช้ประโยชน์จากบล็อก ของผู้ให้ข้อมูลต่อการแสดงออกของทุนสร้างสรรค์ว่าเป็นอย่างไร มีลักษณะการสื่อสารเช่นไร ปัจจัยใดบ้างที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้การสื่อสารผ่านทางบล็อก และมีนัยยะต่อการนำไปต่อยอดทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างไร

นอกจากนี้ผู้วิจัยจะยังทราบถึงการตระหนัก รวมถึงแนวทางทางการป้องกันการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในการนำเสนอผลงานความคิดสร้างสรรค์บนเว็บไซต์ว่าเป็นอย่างไร ซึ่งการศึกษาแบบกรณีศึกษานี้จะทำให้ได้คำตอบของการวิจัยได้อย่างละเอียดมากกว่าการเลือกใช้วิธีวิจัยประเภทอื่น ๆ

โดยคำถามที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จะมีลักษณะเป็นดังนี้ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการสร้างสรรค์ที่สื่อสารผ่านเว็บ 2.0

- ประสพการณ์ก่อนที่จะเป็นผู้ประกอบการสร้างสรรค์
 1. ข้อมูลส่วนตัวและครอบครัว การศึกษา
 2. อาชีพประจำ และกิจกรรมที่ทำในเวลาว่าง
 3. แรงจูงใจในการเป็นผู้ประกอบการสร้างสรรค์
- ประสพการณ์ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศก่อนที่จะมีการสื่อสารผ่านเว็บ 2.0
 1. ประสพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
 2. การแสดงออกของทุนสร้างสรรค์ผ่านสื่ออื่น
- ประสพการณ์และลักษณะการสื่อสารผ่านเว็บ 2.0
 1. จุดเริ่มต้น และแรงจูงใจในการสื่อสารผ่านเว็บ 2.0
 2. ประโยชน์จากการใช้พื้นที่บนเว็บ 2.0
 3. การให้ประโยชน์จากเว็บ 2.0
 4. การสื่อสารผ่านเว็บ 2.0 เพื่อแสดงออกถึงทุนทางความคิดสร้างสรรค์
 5. ข้อได้เปรียบที่ผู้ประกอบการทางความคิดสร้างสรรค์เลือกแสดงทุนสร้างสรรค์ผ่านเว็บ 2.0

* ความสะดวกรวดเร็ว

- * การเข้าถึงและการเอื้อประโยชน์ต่อผู้ใช้
- * ความสามารถในการแสดงความคิดเห็น
- * ความทันเหตุการณ์
- * การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้
- * ช่องทางในการประชาสัมพันธ์
- * ค่าใช้จ่าย
- * การแบ่งปัน
- * การเชื่อมต่อ

6. สาเหตุที่ไม่แสดงทุนสร้างสรรค์ผ่านสื่อประเภทอื่น

7. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการทางความคิดสร้างสรรค์ในการแสดงทุนสร้างสรรค์ผ่านเว็บ 2.0

- * ปัจจัยด้านเทคโนโลยี
- * ปัจจัยด้านการเงิน
- * ปัจจัยด้านบุคคล
- * ปัจจัยด้านการสื่อสารแบบเครือข่ายชุมชนออนไลน์
- * ปัจจัยด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

8. คุณลักษณะของเว็บ 2.0 ที่เอื้อประโยชน์ต่อการแสดงออกของทุนสร้างสรรค์

9. ข้อจำกัดในการใช้เว็บ 2.0 ต่อการแสดงออกของทุนสร้างสรรค์

- การนำเอาทุนสร้างสรรค์ไปต่อยอดทางด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์

1. กระบวนการต่อยอดทุนสร้างสรรค์

2. สาเหตุที่ผู้ประกอบการทางความคิดสร้างสรรค์เลือกที่จะต่อยอดทางด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ผ่านทางเว็บ 2.0

3. คุณลักษณะพิเศษทางเทคโนโลยีของเว็บ 2.0 ที่เอื้อประโยชน์ต่อการต่อยอดทางด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์

4. หลังจากได้เริ่มการต่อยอดทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์แล้ว มีการสื่อสารผ่านเว็บ 2.0 แตกต่างกับตอนที่ยังไม่มีการต่อยอดหรือไม่ อย่างไร

5. การสื่อสารผ่านสื่ออื่น ๆ เพื่อการต่อยอดทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ นอกเหนือจากการใช้ เว็บ 2.0

- การตระหนักถึงประเด็นเกี่ยวกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

1. การป้องกันการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในการนำเสนอผลงานความคิดสร้างสรรค์บนเว็บไซต์

- การจดทะเบียนลิขสิทธิ์
 - เวลาการคุ้มครองของลิขสิทธิ์
 - ขอบเขตของการคุ้มครองงานสร้างสรรค์
 - พฤติกรรมที่ละเมิดลิขสิทธิ์
2. แนวทางป้องกันการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของทุนสร้างสรรค์
 3. ความคิดเห็นต่อการป้องกันการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา
 4. ผลลัพธ์จากการป้องกันการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. สมุดจดบันทึก
2. เครื่องบันทึกเสียง
3. แผนโครงร่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์

4.การวิเคราะห์ สรุปและอภิปราย

หลังจากผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อตอบปัญหาวิจัย จากนั้นจึงสรุปอภิปรายผล และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive analysis) ต่อไป